

سعه صدر و تبلیغ

گردآوری: جواد دلاوری

حضرت موسی علیه السلام عرض می‌کند: «رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي * وَبَسِّرْ لِي أَمْرِي * وَأَخْلِلْ عُقْدَةَ مِنْ لِسَانِي * يَقْفَهُوا قَوْلِي؛ پروردگارا، شرح صدرم عطا فرما و کار مرا برایم آسان گردان و عقده را از زبانم بگشا تا مردم سخنم را نیکو بفهمند.»^۱

کسانی که دارای شرح صدر باشند، با شکست‌ها، ملامت دیگران و یا انتقاد دوستان، کلافه نمی‌شوند و دچار اضطراب و نومیدی نمی‌گردند و در مقابل از موفقیت‌ها، فراگیری اصطلاحات، شهرت اجتماعی، تعریف و تمجید مردم و ... دچار خود بزرگ بینی و تکبر نمی‌شوند.

مبلغین در موارد بسیاری مدیر روحی و فکری مردم می‌گردند و به طور جدّ عموم افراد، ریاست معنوی آنان را در منطقه و جامعه می‌پذیرند.

برای ریاست و انجام مسؤلیت اداره انسان‌ها شرح صدر به صورت ابزاری دائمی مورد نیاز است. امیرالمؤمنین علی علیه السلام می‌فرماید: «أَلَةُ الرَّأْسَةِ سَعَةُ الصِّدْرِ؛ ابزار ریاست سعه صدر است.»^۲

شرح صدر و تبلیغ سعه صدر در کلیه فعالیت‌های تبلیغی دارای آثار و برکات فراوان است که اکنون در صدد بیان تمام جزئیات این موضوع نیستیم و تنها به بخش‌هایی اشاره می‌شود.

در عرصه تبلیغ، سعه صدر از جای‌گاه و اهمیت ویژه‌ای برخوردار است تا جایی که می‌توان این خصیصه بسیار ارزش‌مند را از بزرگ‌ترین عوامل موفقیت مبلغین معرفی کرد.

سعه صدر اگر بخواهیم در یک جمله کوتاه سعه صدر را تعریف کنیم، باید بگوییم: ظرفیت روحی بالایی که در تحولات، شادی‌ها، غم‌ها و نگرانی‌ها موجب واکنش معتدل و آرام می‌شود.

هنگامی که حضرت موسی علیه السلام مأمور به تبلیغ رسالات الهی می‌شود، اولین درخواست او از خداوند، شرح صدر است تا بتواند این مأموریت حساس را به درستی انجام دهد.

سعه صدر و معاندین دشمنان دین و معاندین اسلام کسانی هستند که یا به هیچ دینی معتقد نیستند و یا طرفداران ادیان و مذاهب انحرافی هستند. در رویارویی با انحرافات و یا تبلیغات سوء آنان گرچه لازم است از طرق قانونی توطئه آنان کنترل شود و از نشر اعتقادات انحرافی آنان جلوگیری گردد؛ اما در مقام بحث و مناظره و ارتباطات اجتماعی، توجه به سعه صدر و تلاش برای هدایت افراد غیرمغرض، از اولویت‌های تبلیغی است. هرگونه تندوی در بحث و ارتباطات اجتماعی که باعث واکنش منفی در بین مردم و طرفداران آن‌ها باشد، نه تنها به هدایت آنان و روشن‌بینی مردم منجر نمی‌شود؛ بلکه به مظلوم‌نمایی و طرف‌داری عاطفی مردم از آنان خواهد انجامید.

سعه صدر و مخالفین در اغلب اماکن تبلیغی، محلات، روستاها و شهرها افرادی یافت می‌شوند که به هر دلیل (موجه و یا غیرمنطقی) نسبت به روحانیون بی‌علاقه و یا دارای ذهنیت‌های منفی هستند. این افراد با شایعه‌سازی، بدگویی و گاهی استهزاء عملی، سعی در تخریب شخصیت و چهره علمی، اخلاقی و معنوی روحانی دارند و در کوچه و بازار و خیابان به مسخره کردن روحانی می‌پردازند و در مواردی به صورت بحث و مناظره با مبلغان، اهداف خود را دنبال می‌کنند؛

بهترین و موفقیت‌آمیزترین روش برخورد با این افراد که در سیره معصومین علیهم‌السلام هم مصادیق آن به وفور دیده می‌شود، تحمل و سعه صدر است. در برخورد با این افراد هنگام مناظره، بهترین روش، جدال احسن است و اگر استهزاء کردند، زیباترین و مشروع‌ترین روش، سکوت است.

سعه صدر و موافقین اگر مبلغ نسبت به افراد مسجدی دارای سعه صدر باشد، انتقادات، پیشنهادات و گاهی تندوی‌های آنان را با بزرگواری تحمل کند، دل‌سوزانه و مشفقانه برای رشد و ارتقاء معنوی آنان بکوشد، پدرا نه در حد توان برای رفع مشکلات آنان اقدام کند، این روحیه به انسجام مردم و اهل مسجد کمک می‌کند و همگان را در جهت پیش‌برد اهداف تبلیغی و گسترش معارف دین و ترویج عمل به دستورات دینی هم‌آهنگ می‌سازد.

زمینه روحی سعه صدر در این که چگونه می‌توان سعه صدر داشت و از کنار مشکلات، ناامالیات و سختی‌ها با بردباری و صبورانه عبور کرد و کلافه نشد، جای بحث گسترده‌ای است؛ لیکن به نظر می‌رسد یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر،

گذشت از علقه‌های دنیوی است؛ اگر کسی برای آخرت آماده باشد، بسیاری از مسایل ظاهری دنیا در نظر او رنگ می‌بازد و اهمیت خود را از دست می‌دهد.

از رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم درباره چسبتهی شرح صدر سؤال شد، پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمودند: «تَوَرَّ بِقَدْفِهِ اللهُ فِي قَلْبِ الْمُؤْمِنِ فَيُشْرَحُ صَدْرُهُ وَ يَنْفَسِحُ قَالُوا فَهَلْ لِدَلِكْ أَمَارَةٌ يَعْرِفُ بِهَا فَقَالَ نَعَمْ وَ الْإِنَابَةُ إِلَى دَارِ الْخُلُودِ وَ التَّجَافَى عَنِ دَارِ الْغُرُورِ وَ الْاسْتِعْدَادُ لِلْمَوْتِ قَبْلَ نَزْوِلِهِ؛ نوری است که خداوند در دل مؤمن می‌افکند، پس سینه‌اش گشاده می‌گردد، عرض کردند آیا علامتی دارد تا به آن شناخته شود؟ آن حضرت فرمودند: آری با توبه آماده بازگشت

به خانه همیشگی است و در خانه فریب نآرام است (و به آن دل نیست است) و برای مرگ قبل از نزول آن آماده است.^۳

پی‌نوشت‌ها:
۱. طه/ ۲۵-۲۸.

۲. بحار الأنوار، علامه مجلسی، ج ۷۲، ص ۳۵۷.

۳. بحار الأنوار، علامه مجلسی، ج ۶۵، ص ۲۲۵.

منبع: ماهنامه اطلاع‌رسانی، پژوهشی، آموزشی مبلغان شماره ۱۴۴